

INTELLIGENCE

FROM SURREALISM
TO ARTIFICIAL
INTELLIGENCE
1925-2025

VAN SURREALISME
TOT ARTIFICIËLE
INTELLIGENTIE
1925-2025

IT'S AUTOMATIC!

**FROM SURREALISM
TO ARTIFICIAL
INTELLIGENCE
1925-2025**

EDITED BY / ONDER REDACTIE VAN THIERRY DUFRÊNE

**VAN SURREALISME
TOT ARTIFICIËLE
INTELLIGENTIE
1925-2025**

INTELLIGENCE

IT'S AUTOMATIC!

---

artha

06–11	I2–I3	I6–47			19 I40–I43	I44–I49	20 I50–I53	21 I54–I57	22 I58–I61
New Technological Art Award Nominated Projects Genomineerde projecten History Geschiedenis	PRÉFACE WOORD VOORAF Artificial Intelligence Doesn't Create Anything! Artificiële intelligentie maakt niets nieuws! Luc Julia	INTRODUCTION INLEIDING Intelligence, It's Automatic! Intelligentie is automatisch! Thierry Dufrêne			Thomas Marcusson [SE] AI Ball	CHAPTER 3 HOOFDSTUK 3 Intelligence of Art Intelligentie van kunst	Piotr Kowalski [FR] Pixel Mountain / Flèche du Temps	Adam Basanta [CA] Crawler (A Model of Learning)	Jeroen van Loon [NL] Reinforced Learning
48–53	54–57	58–67			23 I62–I65	24 I66–I67	25 I68–I71	26 I72–I75	27 I76–I79
André Masson in the Realm of the Mothers André Masson in het rijk van de moeders Didier Ottinger	In Search of the Miraculous. Bas Jan Ader Op zoek naar het wonderbaarlijke. Bas Jan Ader Compiled by / Samengesteld door Marinus de Vries	Art Intelligence Jan Svenungsson			Lukas Zerbst [PL] Follow Me Blindly	Neil Mendoza [UK] Spambots	Andrés Burbano [CO] Black Sun, Bright Sun	Pietro Catarinella [IT] Imagomorphosis	Greg Marshall [CA] Phalanx
					28 I80–I83	29 I84–I87	30 I88–I89	31 I90–I93	32 I94–I97
					Cy Lixe [UK] 16bit:wolf	Stéphanie Roland [BE] Missing People	Liu Guangli & Chen Zirui [CN] How to Imagine the Unimaginable	Grégory Chatonsky [FR/CA] Complétion I.O	Jeroen Cluckers [BE] Automatic Latent Landscapes
68–71	72–75	76–77	78–79	80–83	33 I98–201	34 202–203	35 204–207	36 208–211	37 212–213
CHAPTER 1 HOOFDSTUK 1 Subjective Automatism Subjectieve automatismen	André Masson [FR] Automatic Drawings / Sand Paintings	Bas Jan Ader [NL] The Fall	Renato Ranaldi [IT] Prepariamaci alla Notte / Mancamenti	Claude Rutault [FR] Hopscotches	Cédric Plessiet [FR] Amusique	Ammar Bouras [DZ] Cyber Chahrazed	Timothy Thomasson [CA] I'm Feeling Lucky	Matthew Biederman [US] Who's Afraid of Dreaming in Red, Yellow and Blue?	Obvious [FR] The Anger Falls Silent
84–87	88–89	90–93	94–97	98–101	38 214–217	39 218–221	40 222–225	41 226–229	42 230–233
Jan Svenungsson [SE] Psycho-Mappings	Nicolas Darrot [FR] Misty Lamb / Crystal Palace	Verena Bachl & Karsten Schuhl [DE] What is for Sure?	Christiaan Zwanikken [NL] Excitation Station	Kexin Liu [UK/CN] Automatic 3607 – Bacterial Soundscape	So Kanno, Akihiro Kato & Takemi Watanuki [JP] Kazokutchi	Alfred Cassels [UK] Autoglyph	Ralf Baecker [DE] Floating Codes	Dave Murray-Rust [UK] Artificial Otoacoustics	Marie-Laure Cazin [FR] Mademoiselle Paradis / Freud, la dernière hypnose
102–105	106–109	110–113	114–117	118–119	43 234–237	44 238–241	45 242–245	46 246–249	47 250–253
CHAPTER 2 HOOFDSTUK 2 Objective Automatism Objective automatismen	Gilbert Peyre [FR] La Ménine	Peter Zegveld [NL] Massa / Vox Populi	Robin Mandel [US] Division of Leisure	Ken Matsubara [JP] Glassworks	Sliders_Lab [FR] Mechanical Dreamwork_1 / Mystical Lamb	Alexander Schellow [DE] SIE	Peter de Cupere [FR] Sensory Interfaces	Stanislava Pinchuk [UK] Axionome	Jacqueline Dauriac [FR] Le diable n'est pas dans le retable
14 I20–I23	15 I24–I27	16 I28–I31	17 I32–I35	18 I36–I39	48 254–257	260–261	262	262	263
Jürgen Buchinger [CH] Epizoons	Richard Vijgen [NL] The Case for a Small Language Model	Pol Bury [BE] Multiplans	Niklas Roy [DE] 1€ Generative Art	Seph Li [CN] 相-Phase	Tom Dekyvere [BE] Machina	Bibliography Bibliografie	Index of artists Index van kunstenaars	Photo credits Fotoverantwoording	Colophon Colofon

'YOU HAVE TO KNOW
WHAT INTELLIGENCE IS'.
Max Jacob, *Saint-Matorel*, 1911

INTELLIGENCE, IT'S AUTOMATIC!

Artificial intelligence is a particular challenge for art today. Does it represent the final stage in the development of machine art? Will it be possible, as Andy Warhol predicted in the 1960s, for every human being to become an artist whose mental images are produced by a machine? It would be like Vermeer's brush moving under the dictates of the mind. In short, anyone would directly print their artistic thoughts and endlessly refine them, specifying his or her *prompt* [FIG. 1]. But is the intelligence of art synonymous with artificial intelligence? And what do we mean by intelligence?

As early as 1870, the French philosopher Hippolyte Taine devoted two massive volumes to this question. His work was entitled *De l'intelligence*, but he deliberately chose not to define the concept of 'intelligence'. Already in the introduction, he suggested us to interview artists and writers: 'We could learn from them how images are formed in their minds, how they mentally see imaginary objects, in what order they appear to them, whether this happens by involuntary jerks or according to a constant process.' The intelligence of art refers to an ordered mental vision, of which Taine wonders whether it is rational ('constant process') or involuntary ('saccades').

The Greek word for the phenomenon of 'mental seeing' is 'theory'. It is related both to 'theatre' and to 'theorem', since the image is embodied in figures, signs or mathematical theorems. A theory can also be understood as a procession, sequence or order: the order in which symbols manifest themselves in physical space. With the advent of intelligent art machines, will the rational process finally prevail over the involuntary?

This exhibition aims to place contemporary creation in the context of a century of automatic artistic production (1925–2025) that is now being reactivated by AI. What we call 'automatic intelligence' is an essential part of the intelligence of art, namely the set of processes by which the world is interpreted and ideas and sensations are shaped. Almost always, the creative process begins with the involuntary, automatic registration of something – a sound, a rhythm, a phrase or a sensation – that enters the mind and does its work before the artist is aware of it. Think of the birdsong that inspired Olivier Messiaen, the sound of a river for Bedřich Smetana, an everyday gesture that Merce Cunningham repeated in his dances, or the rock formations in which Dali discovered hidden images that he painted.

FIG. 1
Gregory Chatonsky,
Completion 1.0, 2021,
still image, video,
FNAC (Paris).

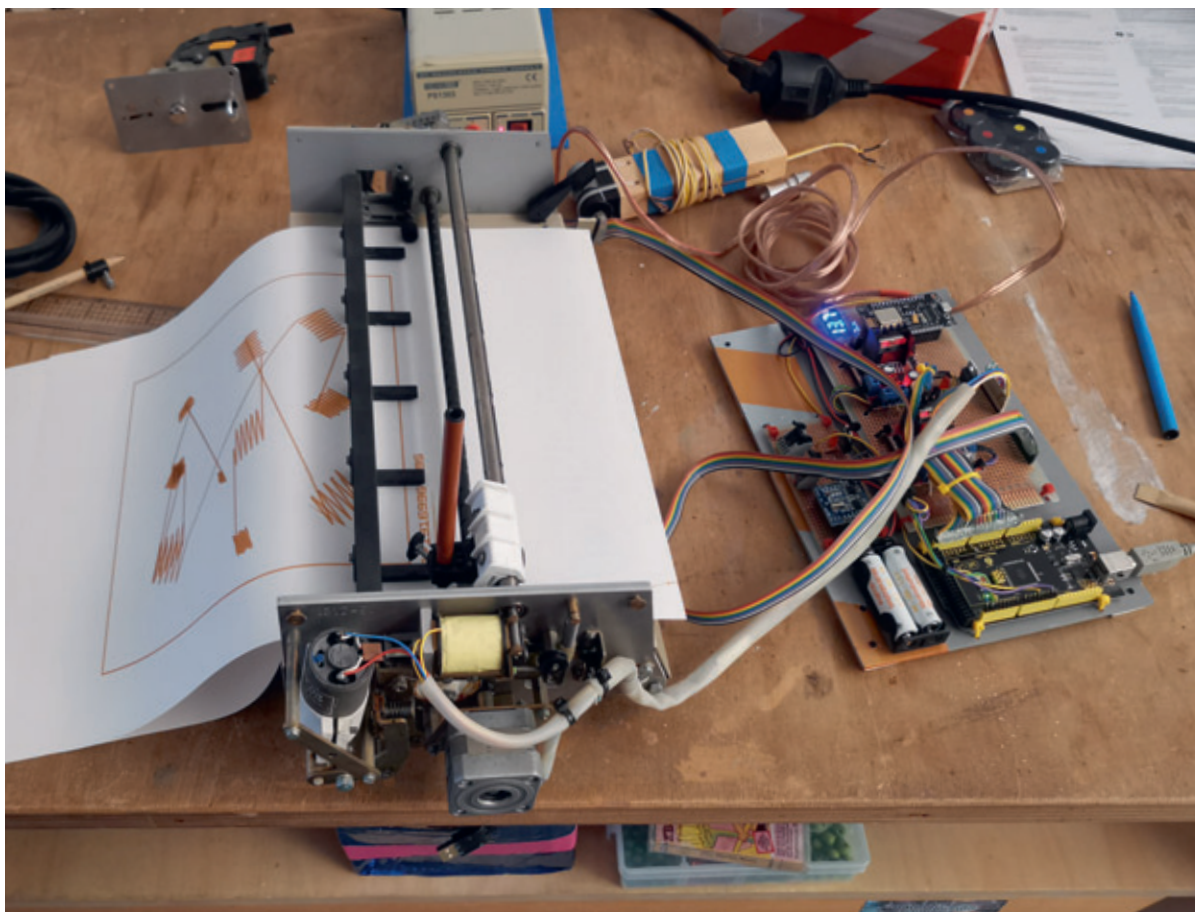

FIG. 2
Niklas Roy,
1€ Generative Art,
2024, AI installation.

Or the taste of a madeleine, which Proust used to initiate the process of ‘involuntary memory’. It is only then that consciousness comes in and tries to reproduce in words, images or sounds what was initially spontaneous and automatic. The artist transforms this into a work of art and develops a style through repetition. This process involves a constant return to the origin: the first sensation, the sound that set everything in motion. Going one step further, when the viewer approaches a work of art, whether by seeing, hearing or experiencing it, he often finds that it is already resonating within him. The work sets inner processes in motion even before the viewer can consciously fully appreciate it.

Virtual reality or AI requires all kinds of training and the use of mechanical systems. The relationship between the artwork and the artist’s body is altered, but by no means eliminated. The ‘involuntary movements’ that are the result of the shared evolution – I would say: the reciprocal running-in – of man and machine lead to the ‘constant process’ of a stabilised yet often evolving system. Is not the constant training of the artist’s body, the dialogue or tension between mind, eye and hand, the intuition of new assemblages and the insertion of lived emotions and existential commitments, the human model of *deep learning* as applied to GANs (Generative Adversarial Networks)?

On the other hand, doesn’t the latent space that AI opens up to respond to a prompt have much in common with the cognitive and emotional reservoir from which the artist draws his creation? Some will say: the machine has no consciousness or emotions and is unaware of what it is doing. This is true, but it is the interplay between man and machine that matters to us. In this ‘cooperation’, representations, emotions, irrationality, unexpected reactions, etc. play a role. And above all: each artist creates his own system, his own machine [FIG. 2], even if he uses publicly available databases. What matters is how the artist questions them and how he makes this questioning visible.

The exhibition begins by showing the creative automatisms associated with the artist’s body, shaped by his own sensibility and environment. I have called them ‘subjective’ because they relate to the artist as subject, insofar as his body and the ecosystem on which he

‘JE MOET WETEN WAT
INTELLIGENTIE IS’.
Max Jacob, *Saint-Matorel*, 1911

INTELLIGENTIE IS AUTOMATISCH!

Artificiële intelligentie vormt vandaag een bijzondere uitdaging voor de kunst. Betekent ze het eindstadium in de ontwikkeling van machinale kunst? Zal, zoals Andy Warhol in de jaren 1960 al voorspelde, elk mens voortaan een kunstenaar kunnen worden wiens mentale beelden door een machine worden geproduceerd? Het zou lijken op het penseel van Vermeer dat beweegt onder het dictaat van de geest. Kortom, iedereen zou zijn artistieke gedachten rechtstreeks kunnen afdrucken [FIG. 1] en die eindeloos verfijnen door zijn of haar ingevingen aan te scherpen. Maar is de intelligentie van kunst synoniem aan artificiële intelligentie? En wat verstaan we eigenlijk onder intelligentie?

Reeds in 1870 wijdde de Franse filosoof Hippolyte Taine twee omvangrijke volumes aan deze vraag. Zijn werk kreeg de titel *De l’intelligence*, maar hij koos er bewust voor het begrip ‘intelligentie’ niet te definiëren. AI in de inleiding stelde hij voor om kunstenaars en schrijvers te bevragen: ‘We zouden van hen kunnen leren hoe beelden zich in hun geest vormen, hoe zij denkbeeldige objecten mentaal zien, in welke volgorde die verschijnen, of dit gebeurt door onwillekeurige schokken of volgens een constant proces.’ De intelligentie van kunst verwijst naar een geordende mentale visie waarvan Taine zich afvraagt of ze rationeel is (‘procédé constant’) of onwillekeurig (‘saccades’).

Het Griekse woord voor het fenomeen ‘mentaal zien’ is ‘theorie’. Het is verwant aan zowel ‘theater’ als aan het Franse ‘théorème’ (stelling), omdat het beeld belichaamd wordt in figuren, tekens of wiskundige stellingen. Een theorie kan ook worden opgevat als een opeenvolging, een sequens of een geordende reeks: de volgorde waarin symbolen zich manifesteren in de fysieke ruimte. Zal met de komst van intelligente kunstmachines het rationele proces definitief de overhand krijgen op het onwillekeurige?

Deze tentoonstelling wil de hedendaagse creatie positioneren in de context van een eeuw van automatische artistieke productie (1925–2025), die nu door AI opnieuw wordt geactiveerd. Wat we ‘automatische intelligentie’ noemen, is een wezenlijk onderdeel van de intelligentie van kunst, namelijk de verzameling processen waarmee de wereld wordt geïnterpreteerd en ideeën en gewaarwordingen worden vormgegeven. Bijna altijd begint het creatieve proces met de onwillekeurige, automatische registratie van iets – een geluid, een ritme, een zin of een gewaarwording – dat de geest binnendringt en zijn werk doet nog

Project Description

In September 2020, Zwanikken began an experiment to grow a variety of red-leaved basil plants in hypergravity. Hypergravity can stimulate plants at a cellular level and change their physiology in interesting ways. Zwanikken tried to imagine how the plants would grow to maturity in a centrifuge over a long period of time (at least four to five months). Intrigued by the idea of a possible sculptural outcome shaped by the continuous growth of plants in a rapidly spinning disc, he decided to build a prototype and find out.

Looking for another level of perception for the final installation, he began experimenting with using the grow lights as strobe lights, turning the centrifuges into zootropes. The effects are quite mesmerising; the image of the individual plants is invisible due to their high rotational speed, but can be frozen into a still image or morphed into each other, creating a composite image (projection) of multiple plants, using the plants' grow lights as strobe lights with different frequencies and intervals.

In V2_, Zwanikken will use what he has learned from his previous experiments to make adjustments to his installation, allowing for different possible outcomes. After the 3×3 instalment at V2_, the installation will travel to the Rijksmuseum Twenthe for the solo exhibition *Sheer Seeds and Monochrome Instability*, where the plants will continue to grow and shape the installation for another four months.

Projectbeschrijving

In september 2020 begon Christiaan Zwanikken een experiment om verschillende soorten rode basilicumplanten te kweken onder hypergravitatiecondities. Hypergravitatie kan planten op cellulair niveau stimuleren en hun fysiologie op interessante manieren veranderen. Zwanikken vroeg zich af hoe de planten in een centrifuge over een langere periode van minstens vier tot vijf maanden tot volle wasdom zouden komen. Geïntrigeerd door het idee van een mogelijk sculpturaal resultaat als gevolg van de voortdurende groei van planten op een snel draaiende schijf, besloot hij een prototype te bouwen om het uit te testen.

Op zoek naar een extra waarnemingslaag voor de uiteindelijke installatie begon hij te experimenteren met het gebruik van groeilampen als stroboscooplicht, waardoor de centrifuges veranderden in zoötropen. De effecten zijn ronduit fascinerend: het beeld van de individuele planten is onzichtbaar door de hoge rotatiesnelheid, maar kan worden bevroren tot een stilstaand beeld of gemanipuleerd, of over andere beelden heen worden gelegd waardoor een samengesteld beeld (projectie) van meerdere planten ontstaat, waarbij de groeilampen van de planten gebruikt worden als stroboscooplicht met verschillende frequenties en intervallen.

Bij V2_ zal Zwanikken voortbouwen op de ervaringen uit eerdere experimenten en aanpassingen maken aan zijn installatie, wat kan leiden tot nieuwe resultaten. Na de presentatie tijdens de 3×3-sessies bij V2_, reist de installatie door naar Rijksmuseum Twenthe voor de solotentoonstelling *Sheer Seeds and Monochrome Instability*, waar de planten gedurende vier maanden verder zullen groeien en het kunstwerk zijn uiteindelijke vorm zullen geven.

Christiaan Zwanikken [NL]

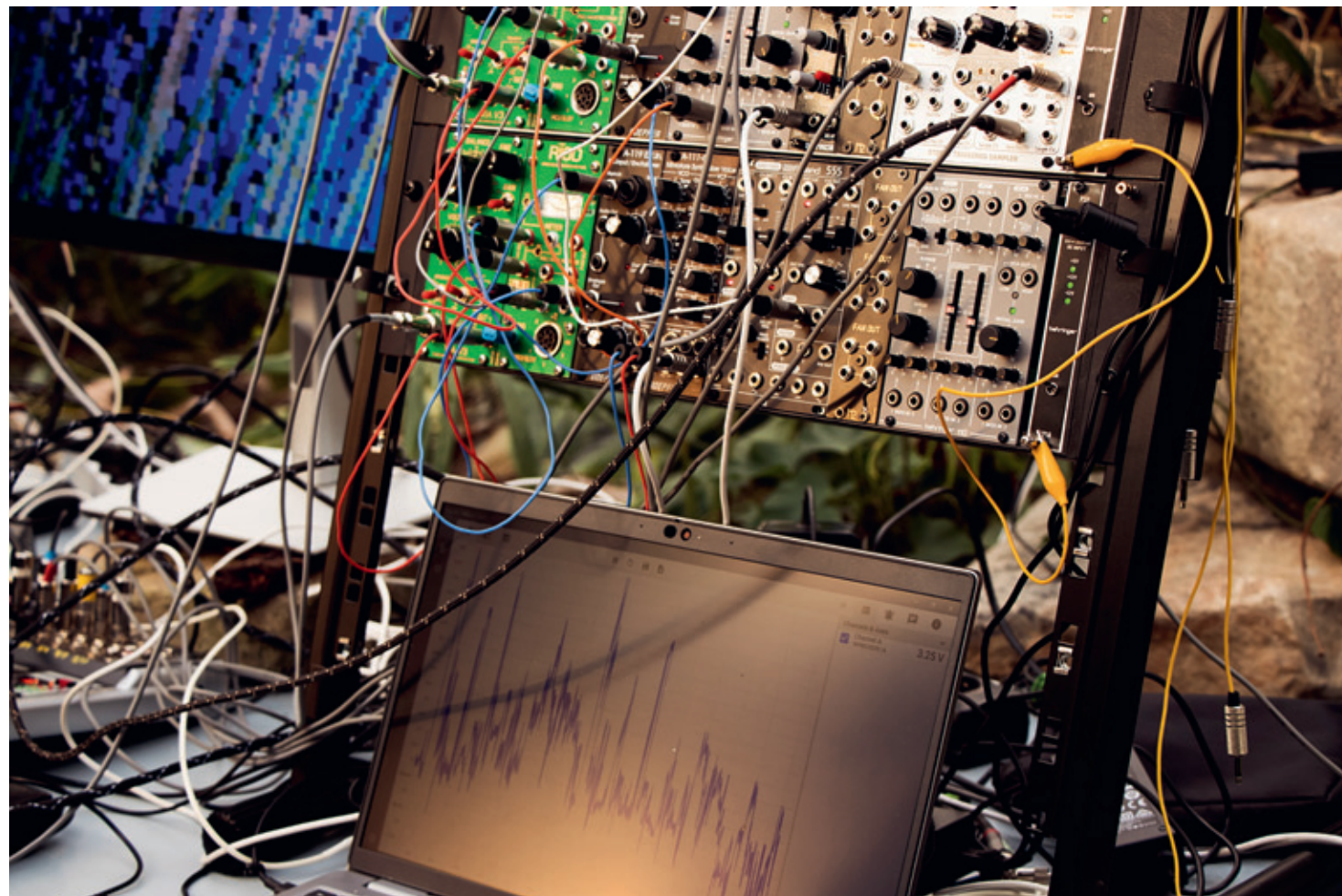
Biography

Dutch artist Christiaan Zwanikken (1967) has gained international recognition for his kinetic and mechanical sculptures, sound works, performative and responsive installations. Using a variety of sculptural media, robotics, biology, micro-controllers and sound, his work is both an artistic and technological experiment in which innovation and invention play an important role.

Biografie

De Nederlandse kunstenaar Christiaan Zwanikken (1967) geniet internationale erkenning voor zijn kinetische en mechanische sculpturen, geluidswerken, performatieve en responsieve installaties. Met gebruik van diverse sculpturale media, robotica, biologie, microcontrollers en geluid is zijn werk zowel een artistiek als technologisch experiment, waarin innovatie en uitvinding een belangrijke rol spelen.

p. 95: *Excitation Station*, 2022
p. 96: *Nose Patrol*, 2015
p. 97: *Kinetic Garden*, 2016–2017

NTAA

32

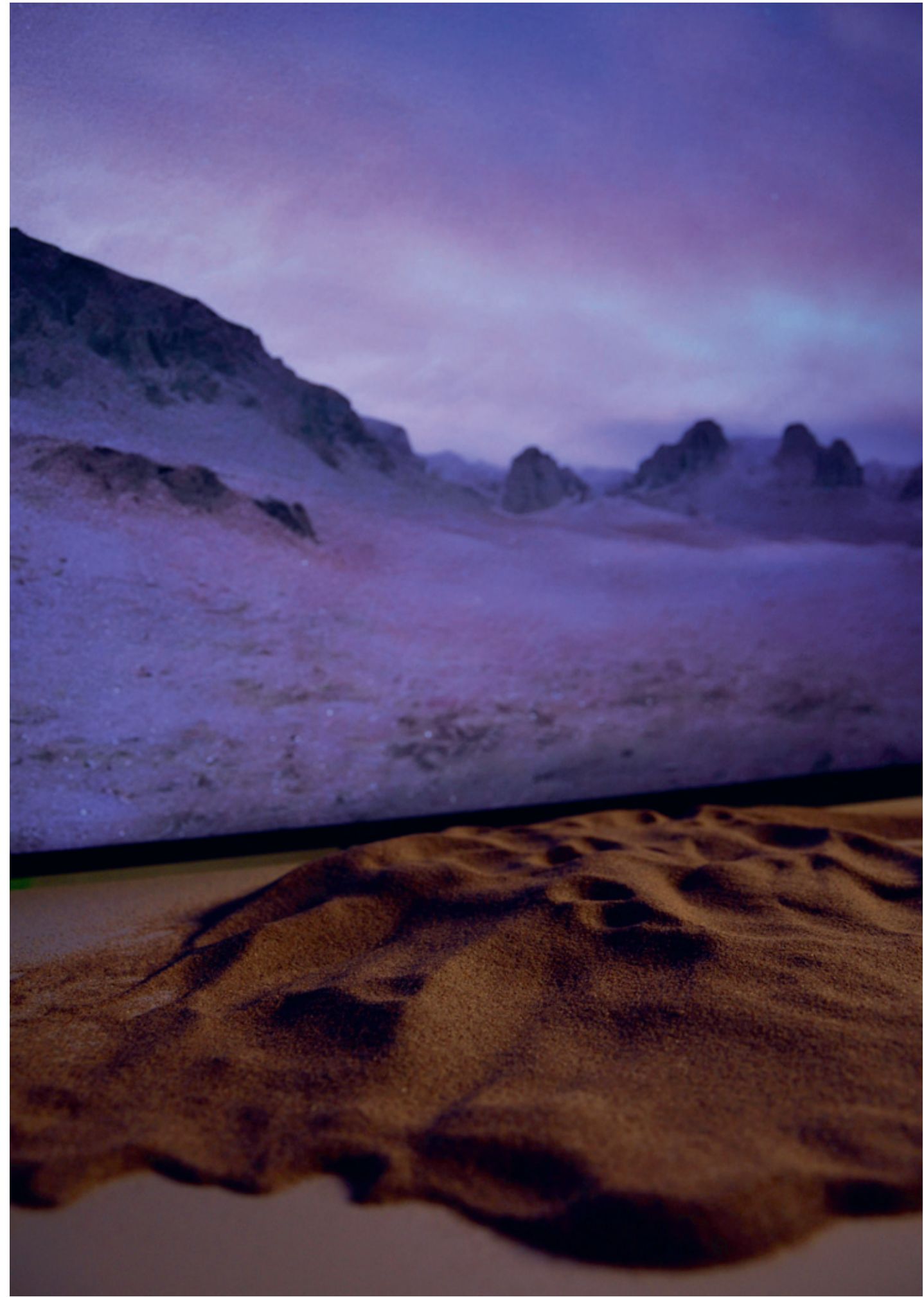
Project Description *Latent Landscapes* uses a webcam as an input stream, which is processed using a specially trained stable diffusion model in a custom workflow. By manipulating the objects and surfaces viewed by the webcam, cinematographic landscapes are generated in real time. If the camera is an extension of the human eye, AI is an extension of the camera, questioning the (im)possibility of objective observation and the manipulability of our increasingly virtualised experience of reality. This camera is not objective, but subjective, mirroring human perception: a process of informed estimation in which the brain combines sensory input with prior expectations or beliefs about the world to make its best guess about the source of these signals. A controlled hallucination in which the brain's predictions are adjusted by sensory *information from the external world*. *Latent Landscapes* is a first proof-of-concept in the development of a fully responsive AI video camera, or: Latent Reality Capture Device.

Projectbeschrijving In *Latent Landscapes* zorgt een webcam voor de invoer van gegevens die verwerkt worden met behulp van een speciaal getraind diffusiemodel in een aangepaste workflow. Door de objecten en oppervlakken die de camera observeert te manipuleren, worden in realtime cinematografische landschappen gecreëerd. Als de camera een verlengstuk is van het menselijk oog, dan is AI een verlengstuk van de camera, wat de (on)mogelijkheid van objectieve observatie en de manipuleerbaarheid van onze steeds meer gevirtualiseerde ervaring van de werkelijkheid bevraagt en onderzoekt. Deze camera is niet objectief, maar subjectief: hij weerspiegelt menselijke waarneming, een proces waarbij de hersenen zintuiglijke input combineren met eerdere verwachtingen of overtuigingen. Een gecontroleerde hallucinatie waarbij de voorspellingen van de hersenen worden bijgesteld door zintuiglijke informatie uit de buitenwereld. *Latent Landscapes* is een proof-of-concept voor een volledig responsieve AI-videocamera, de Latent Reality Capture Device.

Jeroen Cluckers [BE]

Biography Jeroen Cluckers (BE) creates audiovisual timescapes that question the boundaries between analogue and digital, natural and artificial, real and virtual. His work has been exhibited in over 40 countries at venues such as Ars Electronica, ZKM, Japan Media Arts Festival and ISEA. He has won several awards including Best 60 Seconds Film at NY Film Week. He is affiliated with AP University of Applied Sciences and Arts Antwerp: as artistic researcher at Maxlab and as artistic research leader at Immersive Lab.

Biografie Jeroen Cluckers (BE) maakt audiovisuele tijds-landschappen die de grenzen tussen analoog en digitaal, natuurlijk en kunstmatig, echt en virtueel bevragen. Zijn werk is tentoongesteld in meer dan veertig landen, onder meer op Ars Electronica, ZKM, Japan Media Arts Festival and ISEA. Hij heeft diverse prijzen gewonnen, waaronder de Best 60 Seconds Film op NY Film Week. Cluckers is verbonden aan AP Hogeschool Antwerpen als artistiek onderzoeker bij Maxlab en onderzoeks-leider bij Immersive Lab.

Project Description

I'm Feeling Lucky features a virtual 3D landscape generated in real time using game engine technology. The landscape is populated with thousands of figures taken from Google Street View. These figures are processed by a deep neural network, which transforms them into three-dimensional models, each frozen in their captured pose. Many of these figures may not have been aware that they were being photographed, let alone expect to be placed in this new, alien environment. Many thousands of figures, sourced from around the world, are randomly selected to inhabit the infinite landscape.

The work draws on the historical, cultural and perceptual significance of 19th-century panorama paintings and situates them within contemporary media contexts. The panorama is theorized as part of the lineage of immersive media technologies, as a proto-cinematic or virtual reality form. In *I'm Feeling Lucky*, the virtual environment is produced in real time, so the panoramic image becomes infinite as the virtual camera slowly pans endlessly across the landscape.

Projectbeschrijving

I'm Feeling Lucky toont een virtueel 3D-landschap dat in realtime wordt gegenereerd met behulp van game-enginetechnologie. Het landschap wordt bevolkt door duizenden figuren die afkomstig zijn van Google Street View. Deze figuren worden verwerkt door een diep neurale netwerk, dat ze transformeert in driedimensionale modellen, elk bevroren in hun vastgelegde pose. Veel van deze figuren wisten misschien niet dat ze gefotografeerd werden, laat staan dat ze verwachtten dat ze in deze nieuwe, vreemde omgeving geplaatst zouden worden. Vele duizenden figuren, afkomstig uit de hele wereld, zijn willekeurig geselecteerd om het oneindige landschap te bevolken.

Het werk is gebaseerd op de historische, culturele en perceptuele betekenis van 19de-eeuwse panoramaschilderijen en plaatst deze binnen hedendaagse mediacontexten. Het panorama wordt getheoretiseerd in de lijn van de ontwikkeling van immersieve mediatechnologieën, als een proto-cinematische of virtuele realiteitsvorm. In *I'm Feeling Lucky* wordt de virtuele omgeving in realtime geproduceerd, zodat het panoramische beeld oneindig wordt als de virtuele camera langzaam eindeloos over het landschap beweegt.

Timothy Thomasson [CA]**Biography**

Timothy Thomasson questions the ways in which moving images are produced and consumed in historical and contemporary contexts, with a particular focus on the impact of computer-generated images and emerging technologies on society, culture, aesthetics and perception. His work has been exhibited internationally in galleries and at media festivals.

Biografie

Timothy Thomasson onderzoekt de manieren waarop bewegende beelden worden geproduceerd en geconsumeerd in historische en hedendaagse contexten, met een bijzondere focus op de impact van computergegenereerde beelden en nieuwe technologieën op de samenleving, cultuur, esthetiek en de perceptie. Zijn werk is internationaal tentoongesteld in galeries en op mediafestivals.

Project Description *Axionome* is a large-scale light installation that detects and reveals the daily climate deviation – the only temperature data display of its kind in the world. During the day, the facade of the building appears as a minimalist work of art. From 5 pm, two stadium floodlights begin to dance across the building, becoming a data visualisation of that day's average weather anomaly in relation to the catastrophic 1-2 degree overall climate warming threat our civilisation now faces. In each cycle, the work ends at midnight and resets to begin automatically calculating and encoding the next day's climate data. *Axionome*'s nocturnal light movement references the dynamics of the sun and moon – the oldest and most instinctive systems of human timekeeping.

The first iteration, permanently installed in the Greek Quarter of Melbourne, takes its name from the Greek roots of 'axios' – as in balance, and 'klima' – as in climate; to form a rhythmic tool for maintaining balance.

Projectbeschrijving *Axionome* is een grootschalige lichtinstallatie die dagelijks de klimaatafwijking detecteert en visualiseert. Het is het enige temperatuurdata-beeldscherm in zijn soort ter wereld. Overdag ziet de gevel van het gebouw eruit als een minimalistisch kunstwerk. Vanaf 17.00 uur beginnen twee stadionschijnwerpers over het gebouw te bewegen, waardoor een datavisualisatie ontstaat van de gemiddelde weersafwijking van die dag in verhouding tot de catastrofale opwarming van het klimaat met 1 tot 2 graden waar onze beschaving onder te lijden heeft. Elke cyclus eindigt om middernacht, waarna het werk zichzelf reset om automatisch te beginnen met het berekenen en coderen van de klimaatgegevens van de volgende dag. De nachtelijke lichtbeweging van *Axionome* verwijst naar de dynamiek van de zon en de maan – de oudste en meest instinctieve systemen van menselijke tijdmeting.

De eerste versie, permanent geïnstalleerd in de Griekse wijk van Melbourne, ontleent zijn naam aan de Griekse woorden 'axios' – wat 'in balans' betekent – en 'klima', verwijzend naar 'klimaat'. Samen vormen ze een ritmisch instrument voor het handhaven van het evenwicht.

Stanislava Pinchuk [UA]

Biography Stanislava Pinchuk works in film, architecture, installation, marble sculpture and drawing. Beginning her practice with meticulous data-mapping of the changing nature of conflict topographies, her work has increasingly moved into the space of mediating linguistics & translation, discipline & political urbanism. Born in 1988 in Kharkiv, she currently lives and works in Sarajevo. She is currently serving as the Official War Artist to Australia, in the capacity of her training with Ukrainian Army soldiers prior to their frontline deployment.

Biografie Stanislava Pinchuk werkt met film, architectuur, installaties, marmeren sculpturen en tekeningen. Haar werk begon met gedetailleerde datakaarten van de veranderingen en evoluties in conflict-topografieën, maar is steeds meer gericht op linguïstiek, vertaling, discipline en politiek urbanisme. Geboren in 1988 in Kharkiv, woont en werkt ze momenteel in Sarajevo. Als officieel oorlogskunstenaar van Australië werkt ze samen met Oekraïense soldaten voor ze naar het front worden gestuurd.

46

NTAA

CITAMOTUA 2'TI

Who draws when drawing is automatic? Can we create without consciousness? Can human intuition be delegated to an 'artistic tool'? Since Surrealism, artists have explored various forms of automatism, including automatic drawing and dream narratives. Beyond the eye and the mind, the whole body and its relationship to its environment have been engaged (subjective automatisms). In other cases, the work is based on the movement of objects and their interactions (objective automatisms).

The aim of this book, which explores the relationship between intelligence and automatism in artistic creation over the past century, is to offer a deeper understanding of contemporary works in which logical and critical intelligence manifests itself through or alongside automatism. In an age defined by robotics, virtual reality and artificial intelligence, might not the intelligence of art serve as the ultimate emulator of creation, bridging the sensitive and the cognitive?

Intelligence, it's automatic! is published on the occasion of the eponymous exhibition and the New Technological Art Award (NTAA) 2025, organised by the foundation 'Stichting Liedts-Meesen' in Ghent.

INTELLIGENCE!

Wie tekent er als tekenen automatisch wordt? Kunnen we kunst maken vanuit het onbewuste? Kan een 'artistiek instrument' de rol van menselijke intuïtie overnemen? Sinds het surrealisme onderzoeken kunstenaars uiteenlopende vormen van automatisme, van automatisch tekenen tot droombeelden. Niet alleen oog en geest spelen een rol in het creatieproces, maar ook het hele lichaam en zijn band met de omgeving (subjectieve automatismen). Soms ontstaat kunst zelfs vanuit de beweging van objecten en hun onderlinge interactie (objectieve automatismen).

Dit boek duikt in de fascinerende relatie tussen intelligentie en automatisme in artistieke creaties van de afgelopen eeuw. Het biedt nieuwe inzichten in hedendaagse werken waarin logica en kritisch denken samengaan met automatisme. In een tijdperk van robotica, virtual reality en artificiële intelligentie rijst een intrigerende vraag: kan de intelligentie van kunst de ultieme emulator van creatie zijn, en zo een brug slaan tussen het sensitieve en het cognitieve?

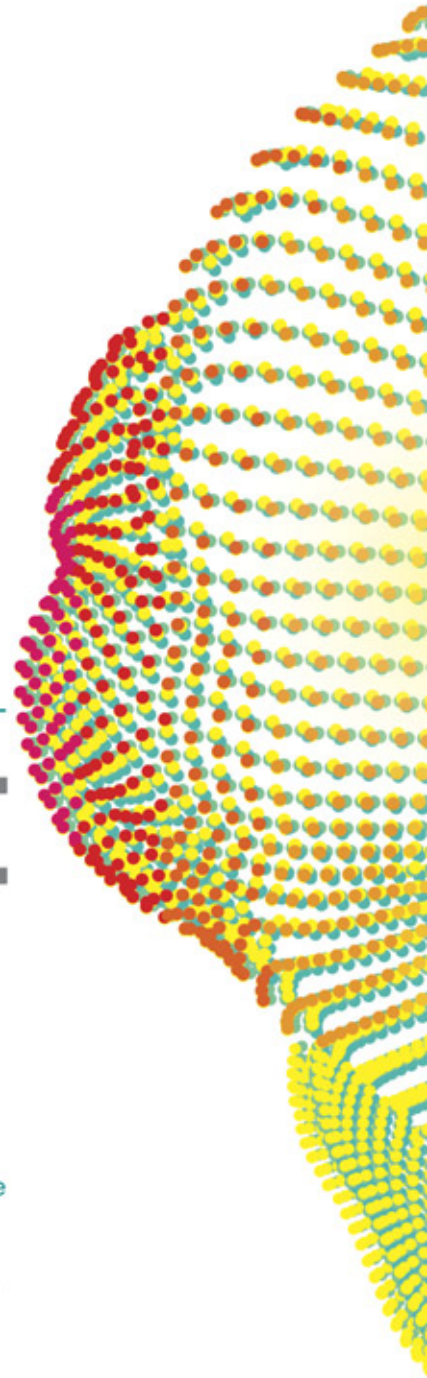
Intelligence, it's automatic! verschijnt naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling en de New Technological Art Award (NTAA) 2025, georganiseerd door de Stichting Liedts-Meesen in Gent.

foundation
—
stichting
liedts meesen

ZEBRA
STRAAT
nl

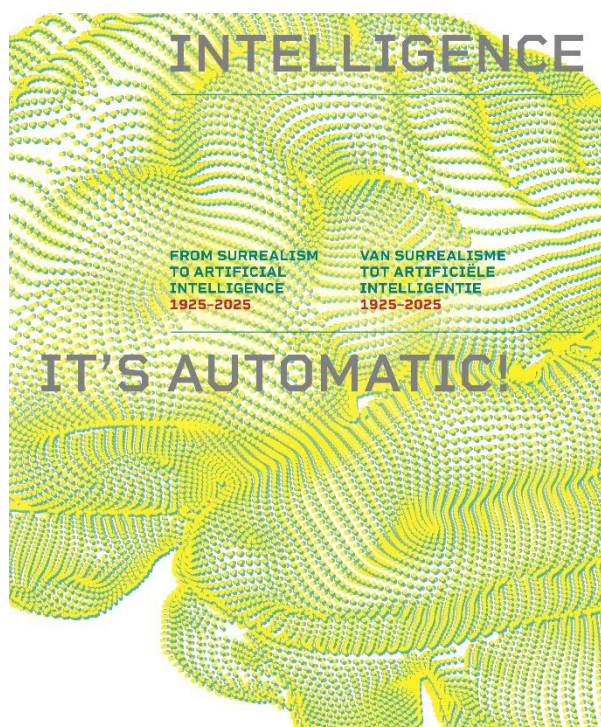

9 789464 368291 >

INTELLIGENCE. IT'S AUTOMATIC!

Van surrealisme tot artificiële intelligentie

Thierry Dufrêne (dir.)

Met bijdragen van: Luc Julia, Didier Ottinger, Marinus de Vries, Jan Svenungsson et al.

Hardcover

268 pp

200 ill.

240 x 280 mm

Nederlands / Engels

ISBN 978-94-6436-829-1

€ 34

Verschijningsdatum: 20-02-2025

Artificiële intelligentie vormt vandaag een bijzondere uitdaging voor de kunst. Betekent ze het eindstadium in de ontwikkeling van machinale kunst? Zal, zoals Andy Warhol in de jaren 1960 al voorspelde, iedereen voortaan een kunstenaar kunnen worden wiens mentale beelden door een machine worden geproduceerd? Het zou lijken op het penseel van Vermeer dat beweegt onder het dictaat van de geest. Kortom, iedereen zou zijn artistieke gedachten rechtstreeks kunnen afdrucken en die eindeloos verfijnen door zijn of haar ingevoingen aan te scherpen. Maar is de intelligentie van kunst synoniem aan artificiële intelligentie? En wat verstaan we eigenlijk onder intelligentie?

Wie tekent er als tekenen automatisch wordt? Sinds het surrealisme onderzoeken kunstenaars uiteenlopende vormen van automatisme, van automatisch tekenen tot de weergave van droombeelden. Niet alleen oog en geest spelen een rol in het creatieproces, maar ook het hele lichaam en zijn band met de omgeving. Soms ontstaat kunst zelfs vanuit de beweging van objecten en hun onderlinge interactie.

Intelligence, it's automatic! duikt in de fascinerende relatie tussen intelligentie en automatisme in artistieke creaties van de afgelopen eeuw. Het biedt nieuwe inzichten in hedendaagse werken waarin logica en kritisch denken samengaan met automatisme. In een tijdperk van robotica, virtual reality en artificiële intelligentie rijst een intrigerende vraag: kan de intelligentie van kunst de ultieme emulator van creatie zijn, en zo een brug slaan tussen het sensitieve en het cognitieve?

Intelligence, it's automatic! verschijnt naar aanleiding van de gelijknamige tentoonstelling en de New Technological Art Award (NTAA) 2025, georganiseerd door de Stichting Liedts-Meesen in Gent.

Thierry Dufrêne

Commissaris van de tentoonstelling

Auteur van de publicatie

Thierry Dufrêne is een Franse schrijver, essayist, kunsthistoricus, kunstcriticus, tentoonstellingscurator en hoogleraar hedendaagse kunstgeschiedenis aan de Universiteit van Paris-Nanterre.

Van februari 2007 tot juni 2013 was hij adjunct-directeur-generaal van het Institut national d'histoire de l'art (INHA), verantwoordelijk voor internationale betrekkingen. Sinds 2004 is hij wetenschappelijk secretaris van het Comité international d'histoire de l'art (CIHA). Hij is tevens lid van de International Association of Art Critics (AICA).

Hij werkt over geschiedenis van de hedendaagse beeldhouwkunst en bestudeert onder meer het oeuvre van Piotr Kowalski, Berto Lardera, Ivan Messac, Joël Shapiro, Jannis Kounellis, David Nash, Joan Miró, Christiaan Zwanikken, Nicolas Darrot ...

Hij was commissaris van een twintigtal tentoonstellingen, waaronder *Une image peut en cacher une autre* in het Grand Palais in 2009 en de *Salvador Dali* overzichtstentoonstelling in het Centre Pompidou (2012/2013) en, als co-curator, *Persona. Étrangement humain* (januari-november 2016) in het Musée du Quai Branly. Hij is tevens verantwoordelijk voor het programma "Kunst en Camera" van het Fontainebleau Art History Festival.

Publicaties

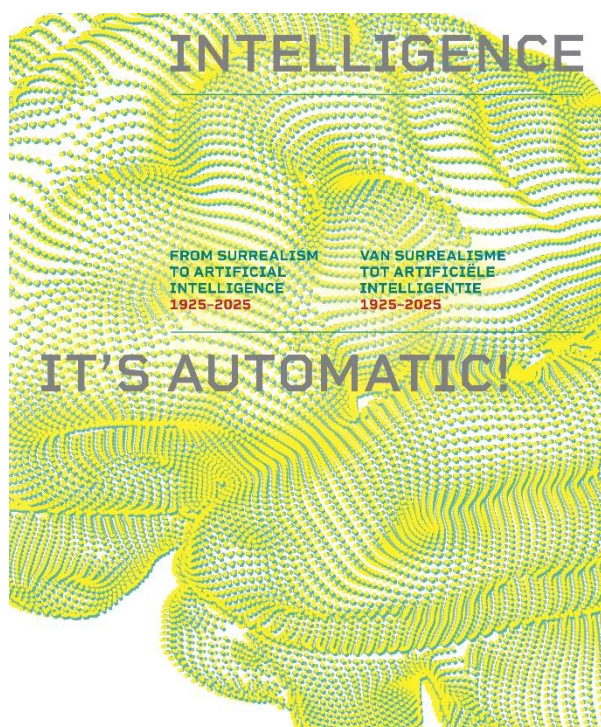
- *Giacometti: portrait de Jean Genet: le scribe captif*, s.l.: Adam Biro, 1991, s.p.
- *Art et réalité: l'oeuvre d'Alberto Giacometti (1901-1966)*. Le monumental à rebours, Paris: Université Paris I, Sorbonne, 1993. [Thèse de Doctorat].
- *Alberto Giacometti: les dimensions de la réalité*, Genova: Skira, 1994, 221 p.
- *Giacometti und das Paradox der Dimensionen*, in *Catalogue Alberto Giacometti 1901-1966*, Wien: Verlag Gerd Hatje, 1996, p. 75-85.
- *'Le Temps des sculptures-machines'; 'Entretien avec Serge Fauchereau, De la sculpture au XXe siècle*, Grenoble: Presses Universitaires, 2001, p. 51-68, p. 215-221.
- *Ivan Messac: puzzle/style*, Paris: Au même titre, 2003, 143 p.
- *La Grande galerie des sculptures*, Paris: Ed. du Centre Pompidou: Musée du Louvre: Musée d'Orsay, 2005, 239 p.
- *Giacometti-Genet: masques et portrait moderne*, Paris: L'Insolite, 2006, 96 p. (L'Art en perspective).
- *Le Journal de Giacometti*, Paris: Hazan, 2007, 335 p. (Bibliothèque des arts).
- *Cannibalismes disciplinaires: quand l'histoire de l'art et l'anthropologie se rencontrent*, Paris: Institut national d'histoire de l'art: Musée du quai Branly, 2009, 400 p. (Actes de colloques). [Dir. de publ. en collaboration avec Anne-Christine Taylor. Ed. électronique].
- Met Fabrice Flahutez, *Art et mythe*, Paris, Presses universitaires de Paris Ouest, 2011, 170 p.
- *Dali. Double image, double vie*, Paris, Hazan, 2012
- Met Montse Aguer, Jean-Michel Bouhours, Jean-Hubert Martin, *Salvador Dali*, in cat.expo. *Salvador Dali*, Musée national d'art moderne, Centre Georges Pompidou, Paris/Museo Reina Sofia, Madrid, Paris, éd. du Centre Pompidou, 2012, 384 p.
- *La poupée sublimée. Quand Niki de Saint-Phalle et les artistes contemporains font des poupées*, Paris, Skira, 2014
- *Modigliani*, Citadelle & Mazenod, 2020.

Deelnemende kunstenaars

Jan Bas Ader, Verena Bachl, Ralf Baecker, Adam Basanta, Matthew Biederman, Ammar Bouras, Jürgen Buchinger, Andres Burbano, Pol Bury, Alfred Cassels, Pietro Catarinella, Marie-Laure Cazin, Grgory Chatonski, Jeroen Cluckers, Frédéric Curien, Cy Lixe, Jean-Marie Dallet, Nicolas Darrot, Jacqueline Dauriac, Peter De Cupere, Tom Dekyvere, Liu Guangli, So Kanno, Ahihiro Kato, Piotr Kowalski, Seph Li, Kexin Liu, Robin Mandel, Thomas Marcusson, Greg Marshall, André Masson, Ken Matsubara, Neil Mendoza, Dave Murray-Rust, Obvious, Gilbert Peyre, Stanislava Pinchuck, Cedric Plessiet, Renato Ranaldi, Stéphanie Roland, Niklas Roy, Claude Rutault, Alexander Schellow, Karsten Schuhl, Sliders Lab, Jan Svenungsson, Timothy Thomasson, Jeroen Van Loon, Richard Vijgen, Takemi Watanuki, Peter Zegveld, Lukas Zerbst, Chen Zirui, Christian Zwanikken

INTELLIGENCE. IT'S AUTOMATIC!

From Surrealism to Artificial Intelligence

Thierry Dufrêne (dir.)

With contributions by Luc Julia, Didier Ottinger, Marinus de Vries, Jan Svenungsson et al.

Hardcover

268 pp

200 ill.

240 x 280 mm

English / Dutch

ISBN 978-94-6436-829-1

€ 34

Publication date: 20-02-2025

Artificial intelligence is a particular challenge for art today. Does it represent the final stage in the development of machine art? Will it be possible, as Andy Warhol predicted in the 1960s, for every human being to become an artist whose mental images are produced by a machine? It would be like Vermeer's brush moving under the dictates of the mind. In short, anyone would directly print their artistic thoughts and endlessly refine them, specifying his or her *prompt*. But is the intelligence of art synonymous with artificial intelligence? And what do we mean by intelligence?

Who draws when drawing is automatic? Since Surrealism, artists have explored various forms of automatism, including automatic drawing and dream narratives. Beyond the eye and the mind, the whole body and its relationship to its environment have been engaged. In other cases, the work is based on the movement of objects and their interactions.

The aim of this book, which explores the relationship between intelligence and automatism in artistic creation over the past century, is to offer a deeper understanding of contemporary works in which logical and critical intelligence manifests itself through or alongside automatism. In an age defined by robotics, virtual reality and artificial intelligence, might not the intelligence of art serve as the ultimate emulator of creation, bridging the sensitive and the cognitive?

Intelligence, it's automatic ! est publié à l'occasion de l'exposition du même nom et du New Technological Art Award (NTAA) 2025, organisé par la Fondation 'Stichting Liedts-Meesen' à Gand.

Thierry Dufrière

Exhibition curator
General editor of the publication

Thierry Dufrière is a French writer, essayist, art historian, art critic, exhibition curator and professor of art history at the University of Paris-Nanterre.

From February 2007 to June 2013, he was Deputy Director General of the National Institute of Art History (INHA), in charge of international relations. He has been Scientific Secretary of the International Committee for Art History (CIHA) since 2004. He is also a member of the International Association of Art Critics (AICA).

He studies the history of contemporary sculpture and conducts research on Piotr Kowalski, Berto Lardera, Ivan Messac, Joël Shapiro, Jannis Kounellis, David Nash, Joan Miró, Christiaan Zwanikken, Nicolas Darrot etc.

He has curated some twenty exhibitions, such as *Une image peut en cacher une autre* at the Grand Palais in 2009 and the *Salvador Dali* retrospective at the Centre Pompidou (2012/2013) and, as co-curator, *Persona. Étrangement humain* (January-November 2016) at the Musée du Quai Branly. He is also responsible for the 'Art et Caméra' programme as part of the Fontainebleau Art History Festival.

Publications

- *Giacometti: portrait de Jean Genet: le scribe captif*, s.l.: Adam Biro, 1991, s.p.
- *Art et réalité: l'oeuvre d'Alberto Giacometti (1901-1966)*. Le monumental à rebours, Paris: Université Paris I, Sorbonne, 1993. [Thèse de Doctorat].
- *Alberto Giacometti: les dimensions de la réalité*, Genève: Skira, 1994, 221 p.
- *Giacometti und das Paradox der Dimensionen*, in *Catalogue Alberto Giacometti 1901-1966*, Vienna: Verlag Gerd Hatje, 1996, p. 75-85.
- *Le Temps des sculptures-machines'; 'Entretien avec Serge Fauchereau, De la sculpture au XXe siècle*, Grenoble: Presses Universitaires, 2001, p. 51-68, p. 215-221.

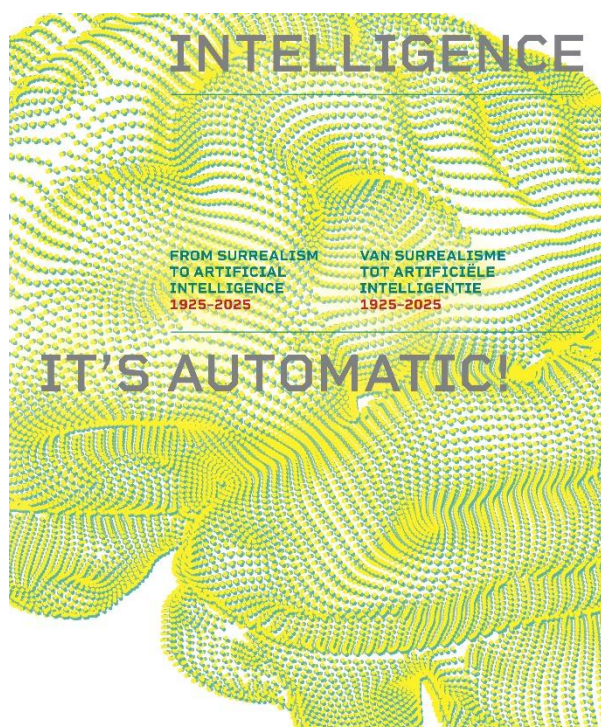
- *Ivan Messac: puzzle/style*, Paris: Au même titre, 2003, 143 p.
- *La Grande galerie des sculptures*, Paris: Ed. du Centre Pompidou: Musée du Louvre: Musée d'Orsay, 2005, 239 p.
- *Giacometti-Genet: masques et portrait moderne*, Paris: L'Insolite, 2006, 96 p. (L'Art en perspective).
- *Le Journal de Giacometti*, Paris: Hazan, 2007, 335 p. (Bibliothèque des arts).
- *Cannibalismes disciplinaires: quand l'histoire de l'art et l'anthropologie se rencontrent*, Paris: Institut national d'histoire de l'art: Musée du quai Branly, 2009, 400 p. (Actes de colloques). [Dir. de publ. en collaboration avec Anne-Christine Taylor. Ed. électronique].
- With Fabrice Flahutez, *Art et mythe*, Paris, Presses universitaires de Paris Ouest, 2011, 170 p.
- *Dali. Double image, double vie*, Paris, Hazan, 2012
- With Montse Aguer, Jean-Michel Bouhours, Jean-Hubert Martin, *Salvador Dali*, in cat.expo. *Salvador Dali*, Musée national d'art moderne, Centre Georges Pompidou, Paris/Museo Reina Sofia, Madrid, Paris, éd. du Centre Pompidou, 2012, 384 p.
- *La poupée sublimée. Quand Niki de Saint-Phalle et les artistes contemporains font des poupées*, Paris, Skira, 2014
- *Modigliani*, Citadelles & Mazenod, 2020.

Participating Artistes

Jan Bas Ader, Verena Bachl, Ralf Baecker, Adam Basanta, Matthew Biederman, Ammar Bouras, Jürgen Buchinger, Andres Burbano, Pol Bury, Alfred Cassels, Pietro Catarinella, Marie-Laure Cazin, Grgory Chatonski, Jeroen Cluckers, Frédéric Curien, Cy Lixe, Jean-Marie Dallet, Nicolas Darrot, Jacqueline Dauriac, Peter De Cupere, Tom Dekyvere, Liu Guangli, So Kanno, Ahihiro Kato, Piotr Kowalski, Seph Li, Kexin Liu, Robin Mandel, Thomas Marcusson, Greg Marshall, André Masson, Ken Matsubara, Neil Mendoza, Dave Murray-Rust, Obvious, Gilbert Peyre, Stanislava Pinchuck, Cedric Plessiet, Renato Ranaldi, Stéphanie Roland, Niklas Roy, Claude Rutault, Alexander Schellow, Karsten Schuhl, Sliders Lab, Jan Svenungsson, Timothy Thomasson, Jeroen Van Loon, Richard Vijgen, Takemi Watanuki, Peter Zegveld, Lukas Zerbst, Chen Zirui, Christian Zwanikken

INTELLIGENCE. IT'S AUTOMATIC!

From Surrealism to Artificial Intelligence

Thierry Dufrêne (dir.)

Avec des contributions de Luc Julia, Didier Ottinger, Marinus de Vries, Jan Svenungsson et al.

Couverture cartonnée

268 pp

200 ill.

240 x 280 mm

Anglais / néerlandais

ISBN 978-94-6436-829-1

€ 34

Date de parution : 20-02-2025

L'art est aujourd'hui au défi de l'intelligence artificielle. Est-ce la dernière étape de l'histoire de *l'art de la machine* ? Tout homme serait désormais un artiste dont la machine réaliserait les images mentales, comme l'avait prédit Andy Warhol dans les années 1960. Ce serait un peu comme si le pinceau de Vermeer se mettait en mouvement sous la dictée de l'esprit. Chacun imprimerait en somme directement sa pensée artistique. La corrigerait à l'infini en précisant ses *prompts*. Mais l'intelligence de l'art est-elle synonyme d'intelligence artificielle ? Et d'abord qu'est-ce que l'intelligence ?

Qui dessine lorsque le dessin est automatique ? Depuis le surréalisme, les artistes ont exploré diverses formes d'automatisme, y compris le dessin automatique et les récits oniriques. Au-delà de l'œil et de l'esprit, c'est le corps tout entier et sa relation à son environnement qui ont été mis à contribution. Dans d'autres cas, l'œuvre est basée sur le mouvement des objets et leurs interactions.

L'objectif de ce livre, qui explore la relation entre l'intelligence et l'automatisme dans la création artistique au cours du siècle dernier, est d'offrir une compréhension plus approfondie des œuvres contemporaines dans lesquelles l'intelligence logique et critique se manifeste à travers ou parallèlement à l'automatisme. À l'ère de la robotique, de la réalité virtuelle et de l'intelligence artificielle, l'intelligence de l'art ne pourrait-elle pas servir d'émulateur ultime de la création, en faisant le lien entre le sensible et le cognitif ?

Intelligence, it's automatic ! est publié à l'occasion de l'exposition du même nom et du New Technological Art Award (NTAA) 2025, organisé par la Fondation 'Stichting Liedts-Meesen' à Gand.

Thierry Dufrière

Commissaire de l'exposition
Directeur de la publication

Thierry Dufrière est un écrivain, essayiste, historien de l'art, critique d'art, commissaire d'exposition et professeur d'histoire de l'art à l'université de Paris-Nanterre.

De février 2007 à juin 2013, il a été Adjoint au Directeur général de L'Institut national d'histoire de l'art (INHA), en charge des relations internationales. Il est Secrétaire scientifique du Comité international d'histoire de l'art (CIHA) depuis 2004. Il est aussi membre de l'Association internationale des critiques d'art (AICA).

Il travaille sur l'histoire de la sculpture contemporaine (monographies, histoire des formes, lieux de la sculpture) et développe des recherches sur Piotr Kowalski, Berto Lardera, Ivan Messac, Joël Shapiro, Jannis Kounellis, David Nash, Joan Miró, Christiaan Zwanikken, Nicolas Darrot etc.

Il a été commissaire d'une vingtaine d'expositions, comme *Une image peut en cacher une autre* au Grand Palais en 2009 et de la rétrospective *Salvador Dali* au Centre Pompidou (2012/2013) et, en tant que co-commissaire, *Persona. Étrangement humain* (janvier-novembre 2016) au Musée du Quai Branly. Il est par ailleurs responsable du programme « Art et Caméra » dans le cadre du Festival d'histoire de l'art de Fontainebleau.

Publications

- *Giacometti: portrait de Jean Genet: le scribe captif*, s.l.: Adam Biro, 1991, s.p.
- *Art et réalité: l'oeuvre d'Alberto Giacometti (1901-1966)*. Le monumental à rebours, Paris: Université Paris I, Sorbonne, 1993. [Thèse de Doctorat].
- *Alberto Giacometti: les dimensions de la réalité*, Genève: Skira, 1994, 221 p.
- *Giacometti und das Paradox der Dimensionen*, in *Catalogue Alberto Giacometti 1901-1966*, Vienne: Verlag Gerd Hatje, 1996, p. 75-85.
- *Le Temps des sculptures-machines'; 'Entretien avec Serge Fauchereau, De la sculpture au XXe siècle*, Grenoble: Presses Universitaires, 2001, p. 51-68, p. 215-221.
- *Ivan Messac: puzzle/style*, Paris: Au même titre, 2003, 143 p.
- *La Grande galerie des sculptures*, Paris: Ed. du Centre Pompidou: Musée du Louvre: Musée d'Orsay, 2005, 239 p.
- *Giacometti-Genet: masques et portrait moderne*, Paris: L'Insolite, 2006, 96 p. (L'Art en perspective).
- *Le Journal de Giacometti*, Paris: Hazan, 2007, 335 p. (Bibliothèque des arts).
- *Cannibalismes disciplinaires: quand l'histoire de l'art et l'anthropologie se rencontrent*, Paris: Institut national d'histoire de l'art: Musée du quai Branly, 2009, 400 p. (Actes de colloques). [Dir. de publ. en collaboration avec Anne-Christine Taylor. Ed. électronique].
- Avec Fabrice Flahutez, *Art et mythe*, Paris, Presses universitaires de Paris Ouest, 2011, 170 p.
- *Dali. Double image, double vie*, Paris, Hazan, 2012
- Avec Montse Aguer, Jean-Michel Bouhours, Jean-Hubert Martin, *Salvador Dali*, in cat.expo. *Salvador Dali*, Musée national d'art moderne, Centre Georges Pompidou, Paris/Museo Reina Sofia, Madrid, Paris, éd. du Centre Pompidou, 2012, 384 p.
- *La poupée sublimée. Quand Niki de Saint-Phalle et les artistes contemporains font des poupées*, Paris, Skira, 2014
- *Modigliani*, Citadelles & Mazenod, 2020.

Artistes participants

Jan Bas Ader, Verena Bachl, Ralf Baecker, Adam Basanta, Matthew Biederman, Ammar Bouras, Jürgen Buchinger, Andres Burbano, Pol Bury, Alfred Cassels, Pietro Catarinella, Marie-Laure Cazin, Grgory Chatonski, Jeroen Cluckers, Frédéric Curien, Cy Lixe, Jean-Marie Dallet, Nicolas Darrot, Jacqueline Dauriac, Peter De Cupere, Tom Dekyvere, Liu Guangli, So Kanno, Ahihiro Kato, Piotr Kowalski, Seph Li, Kexin Liu, Robin Mandel, Thomas Marcusson, Greg Marshall, André Masson, Ken Matsubara, Neil Mendoza, Dave Murray-Rust, Obvious, Gilbert Peyre, Stanislava Pinchuck, Cedric Plessiet, Renato Ranaldi, Stéphanie Roland, Niklas Roy, Claude Rutault, Alexander Schellow, Karsten Schuhl, Sliders Lab, Jan Svenungsson, Timothy Thomasson, Jeroen Van Loon, Richard Vijgen, Takemi Watanuki, Peter Zegveld, Lukas Zerbst, Chen Zirui, Christian Zwanikken